

Denizli uygarlığın beşiği

Denizli 8 uygarlığa ev sahipliği yaptı. Bu uygarlıklar geride 50 kent bıraktı. Önemli ticaret merkezleri ve en büyük tıp fakültesi bu topraklardaydı. Üzerinde yaşadığımız topraklar MÖ 5500 yılından bu yana, yani 7 bin 500 yıldır uygarlıklara ev sahipliği yapıyor. 13 ü büyük tam 50 antik kent var bu topraklarda. Bugüne kadar; önce Anadolu'nun yerel kavimleri daha sonra Hititler, Lidyalılar Frigler, Helenistik uygarlıklar, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı imparatorlukları verimli toprakları ve coğrafi konumu nedeniyle yerleşmek için tercih ettiler bu toprakları. HANGİ KENT NEREDE?

Hierapolis - Pamukkale Laodikeia - Korucuk Tripolis - Buldan Colossae - Honaz Eumenia - Çivril Heraklia Salbace - Tavas Tabae - Kale Dionsopolis - Çal Sebastopolis - Tavas Anava - Çardak Trapezapolis - Babadağ Attuda - Sarayköy Apollonia Salbace- Tavas EN ÖNEMLİLERİ LAODİKYA Bu antik kentler arasında en önemli olanı Leodikeia antik kenti. Antik çağlarda Lycus adıyla bilinen, günümüzde ise Çürüksu adıyla bilinen vadide bulunan antik kent, bölgenin en büyük kentlerinden biri. İzmirdeki antik Efes kentinden daha büyük olduğu bilimsel verilerce doğrulanan kentte, kazı çalışmalarına geçtiğimiz yıl Haziran ayında başlandı. İpek Yolu'nun yanı sıra dünyanın en büyük ticaret yollarından diğeri olan İran'dan başlayıp Salihli'de son bulan Kral Yolu'nun üzerindeki antik kent, hem çok sayıda yolun kesiştiği

kavşak noktası olması hem de ticaret merkezi olma özelliği de taşıyor. Kentin en karakteristik özelliği ise Roma modasını burada dikilen kıyafetlerin belirlemesi. HİERAPOLİS İkinci büyük ve önemli kent ise Hierapolis antik kenti. 1957 yılından bu yana İtalyanların kazı çalışması yaptığı kutsal şehirde Hz. İsa'nın 12 Havarasinden Saint Philipus'un adını taşıyan bir kilise bulunuyor. Antik dönemin en geniş kitlelerce tapılan Cehennem Tanrısı Hades'in ülkesine açılan kapının Hierapolis'te yer aldığına yönelik bilgiler, Kehanet Merkezi'nin gün yüzüne çıkarılmasıyla kanıtlandı. HERAKLİA SALBACE Geçtiğimiz yıl ortaya çıkarılan diğer önemli kalıntılardan biri de Tavas'ın Vakıf Köyü'nün çöplükleri altında bulunan Heraklia Salbace antik kentinin stadyumu. Bu bölgede stadyumla başlayan kazı genişleyerek devam edecek. Bu bölgede Roma döneminin en büyük tıp fakültesi olduğuna inanılıyor ve bu yönde çalışmalar sürüyor.

Denizlinin ilk kuruluş köklerini bugünkü kentin 6 km. kuzeyinde yer alan Laodikia'da aramak gereklidir. Bu antik kent, Seleukoslar Kralı II. Antiochos tarafından M.Ö. 261-253 yılları arasında kurularak, güzel karısı Laodikyanın adı verilmiştir. Türkler Denizli havalisini zaptettikten sonra şehir merkezini suyla bol olduğu için bugünkü Kaleiçi mevkiine nakletmişlerdir. Denizli adının nereden geldiği konusunda farklı kaynaklarda farklı bilgiler yer almaktadır. Selçuklu kayıtları ve Denizli Mahkemesi şerhiye sicilleri Ladik ismini vermektedir. İbn-i Batutanın seyahatnamesinde Tonguzlu denilmektedir. Mesalikürlebsarda ve Ebul Fida İbn-i Saidde Tonguzlu olarak kaydedilmiştir. Timurlenkin zafernamesini yazan, Şerafettin Zeydi Tenguzluğ ve Tonguzluğ gibi iki isimden bahsetmektedir. Tengiz kelimesi eski Türkçede Denizdemektir. Tengüzlü ise bugünkü imlasıyla Denizli demektir. Netice olarak yukarıda ifade edilen açıklamalardan anlaşılacağı gibi kesin bir ad verilmemektedir. Kanaatimizce Tonguzlu ve tenguzlu kelimeleriz zamanla ağızdan ağza değişerek Denizli şekline gelmiştir. Turizm açısından önemli bir güzergahta yer alan ilimiz; Aphrodisias antik kentine komşu olup sınırları içinde Colossae, Tripolis, Hierapolis, Laodikya gibi antik şehirleri , beyaz ve kırmızı renkte travertenleri, termal tesisleri ile önemli bir uygarlık beşiğidir. Kutsal Hac Yolu olarak bilinen İzmir-Efes yolunun sonunda bulunması; İzmirli Mezopotamyaya bağlayan, Anadoluyu kuzey ve güneyden ayıran fetih ve kervan

yollarının üzerinde bulunması, Denizliye ayrı bir önem kazandırmaktadır. Denizli 1883te Aydın vilayeti içinde kurulan bir sancağa merkez olmuş, 1924 yılında da vilayet halini almıştır. Anadolu Yarımadasının güneybatısında, Ege Bölgesinin güneydoğusunda, Ege, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri arasında bir geçit teşkil etmektedir. Hitit, Frig, Lidya, İon, Pers, Helenistik, Roma ve Bizans gibi medeniyetleri sinesinde yaşatmıştır. Hierapolis, Laodikya, Tripolis, Apollonia Salbace, Tabai, Themisenium, Briza, Heracleia, Salbace, Trapezopolis, Colossaiu gibi 30 a yakın antik şehir, 50 de fazla höyük ve tümülüsleri ile önemli bir uygarlık beşiğidir. Bunlardan başka Selçuklu ve Osmanlı devletlerinden kalma çok sayıda tarihi değerleri ile kültür turizmine hizmet etmektedir. İLK FETİHLER Denizli ve havalisinde Türkler ilk defa 1070 yılında görüldüler. Afşin Bey bütün Anadoluyu kat ettikten sonra Laodikyayı yağmalayıp Honazı zaptetmiştir. 1071 yılından sonra Denizli ve çevresi Kutalmışoğlu Süleyman Beyin mahiyetindeki beyler tarafından fethedilmiştir. 1097 yılında Bizans İmparatoru Aleksios Komnenos, (1081-1118) Juannis Dukası Batı Anadolunun fethi için görevlendirdikten sonra Denizli Bizanslıların eline geçti. Bu sırada Türk Kuvvetleri Orta Anadoluda bulunuyordu. Bizanslıların elinde kısa bir süre kalan bölge, 1102 yılında yeniden Kılınç Arslan tarafından zapt edilmiştir. Bu tarihten sonra Türk Kuvvetleri, Alparslanın komutasında sık sık Bizans topraklarına akınlar yapmışlar. 1119 yılında Bizanslılar, büyük ir ordu ile Denizli ve havalisine saldırdılar. Bu sebeple az sayıda kuvvete sahip olan Alp Kara bu yöreyi terk etmek zorunda kalmıştır. Ertesi yıl tekrar gelen Bizanslılar Uluborlu yakınlarına kadar olan toprakları ele geçirdiler. 1147 yılında III: Haçlı Ordusu, Fransız Kralı VII. Louisin komutasında, Ege Bölgesinden güneye doğru hareket ederek, Denizli ve civarını işgal etmiştir. Antalya istikametinden hareket eden Haçlı Ordusunun öncü birlikleri, Acıpayam Ovasını geçtikten sonra, ordusunun ağırlıkları ve artçı birlikleri aynı yolu takip ederek, Kazıkbelinden geçmek için hareket etmişlerdir. Fakat orada yapılan çetin gerile savaşlarında haçlı ordusu çok büyük kayıplar vermiştir. 1176 yılında Bizans İmparatoru Manuel Komnenos, Selçuklu topraklarına yeni bir sefer düzenleyerek Laodikya ve civarını yağma etmiş ve İstanbula dönmüştür. Ertesi yıl Türkler Laodikyaya gelerek şehri tekrar zaptetmiştir. Manuel Komnenos 1177 yılında büyük bir ordu ile Laodikya ve Honaz civarını geri almışsa

da, Selçuklularla yaptığı savaşta yenilmiştir. II. Kılıç Arslan bundan sonra sınırlarını genişleterek, Bizans topraklarına akınlar düzenlemiştir. Atabey komutasında yapılan bu akınlardan, Selçuklular büyük ganimetler elde ediyorlardı. Bizanslılar Atabey komutasındaki bu orduyu, Sarayköy yakınlarında pusu kurarak mağlup etmişlerdir. Bu savaşta komutan Atabey de şehit olmuştur. Bu tarihten sonra yavaş yavaş, Denizli ilinin doğu kısımlarına Türkler yerleşmeye başlamıştır. Böylece Türk akıncıları Küçük Menderes Vadisine kadar ilerleme fırsatını bulmuşlardır. 1190 yılında III: Haçlı ordusu Laodikyaya gelmiştir. Haçlı Ordusu komutanı Frederik Barbarossa, Bizanslılar tarafından sevinçle karşılaşmıştır. Burada yerleşmiş olan Türk boyları çadırlarını bırakarak dağlara çekilmişler ve sık sık haçlı ordusuna saldırmışlardır. Denizli ve havalesi, takriben XIII. Asrın ilk yarılarında Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından 4. defa fethedilmiştir. Diğer bir rivayete göre Laodikyalılar tarafından bir Türk kervanının soyulması üzerine, Selçuklu beylerinden Mehmet ve Server Beylerin komutasında bir Selçuklu ordusu, Laodikya ordusunu yenmiş ve haraç olarak bu bölgeyi antlaşma ile almıştır. Diğer bir rivayet şudur: 12. yüzyıl sonlarında Bizanslıların Burdura kadar ilerlemeleri üzerine Konya Sultanı, Osman ve Hüsamettin Beyleri bu bölgeye göndermiştir. Osman Bey Acıpayam Ovasını, Hüsamettin Bey de Çal taraflarını zaptetmiştir. Denizli ve havalisinin Selçuklulara bağlı bir beylik halinde teşekkülü, 1207 yılında Selçuklu hükümdarı Gıyasettin Keyhüsrev zamanında olmuştur. 1209 yılında İzniki başkent yapan Theodoros Laskaris ile Selçukluların arası açılmıştır. Gıyasettin Keyhüsrev, Laskarise Alexiosus tahtına iadesini isteyince, İznik Devleti ile Selçuklular, Denizli batısında Alaşehir ile Antiokhia arasında savaşa tutuştular. İlk karşılaşmada savaşı kazanan Türkler yağmaya dalınca, hücum eden Rum askerleri Gıyasettin Keyhüsrevi şehit ettiler. Böylece savaşın sonunda galip gelen Bizanslılar, Batı Anadoluya bir süre daha sahip oldular. Selçuklularla Bizanslılar arasında Denizli ve yöresi sınır olarak kaldı. Bugünkü Denizli şehri bu sıralarda kurulmaya başlamıştır. İlk olarak Denizli Kalesi Abdullah oğlu Karasungur tarafından yaptırılmıştır. Ayrıca bu devrede bir çok cami, han ve çeşme de inşa edilmiştir. 13. yüzyıl başlarında Denizli ve havalisi, yeni göçlerle uç bölgesi olarak önceden gelenlerle birlikte yoğun bir Türk topluluğu meydana getirdi. Buradakiler Rum diyarını fetheden Türkmenlerdir.

Bunlar muhtemelen Menderes Nehrinden deniz kıyısına kadar olan yerlerdeki yaşayanları yağma ederek çocuklarının Müslümanlar arasında satmayı adet edinmişlerdi. Bu sırada Toğurlu Toğuzlu Dağı eteklerinde 200 bin Müslüman çadırı bulunduğu söylenir. Bu Türkmenler uç bölgesinde kona göçe yaşarlar ve batı sınırlarını muhafaza ederler. 1257 yılında Denizliye gelen Bizans Garnizonu şehirdeki Türklerin çoğunluğu karşısında uzun süre kalamadı. Böylece 1259 yılında Denizli tekrar Türkmenlerin önüne geçmiş oldu. Bu tarihlerde Denizli etrafında kümelenen Türkmenler, Hülagü Hana müracaat ederek bu bölge için kumandan istediler. Bu konumda İlhanlı hükümdarı Hülagü bir de ferman çıkararak Kuşlar isimli bir zatı bu bölgeye göndermiştir.bölgenin merkezi Asi Karaağaç diye bilinen Acıpayam yöresidir. Bu Türkmenlerin manevi lideri Yatağanbabanın olması muhtemeldir. 1961 yılında bu yöredeki Türkmenler, Selçuklulara baş kaldırıncı Selçuklu sultanı Rüknettın ile Moğollar anlaşarak, Türkmenleri mağlup ettiler. Birçoklarını esir aldılar. Bu hareket sırasında birçok Türkmen, Bizans sınırını geçerek yerleşmişlerdir. Konyadaki Cimri İsyanının bastırılmasından sonra, II. Gıyasettin Keyhüsrev, kendisine yardım etmeyen Karaağaç bölgesi komutanı Ali Beyi öldürtmüştür. Bundan sonra Denizli, Germiyanogullarının eline geçer. Bir süre sonra Konyaya karşı hareket yapılıncı, Denizli havalisindeki Türkmenler Karaman, Eşref ve Menteşe Türkmenleri ile birlikte isyan çıkardılar. Bunun üzerine İlhanlı Sultanı Keyhaku 31 Ağustos 1291 de Türklerin üzerine yürüdü, Türkmenleri kılıçtan geçirdi. Böylece İlhanlı hakimiyeti bu bölgede başlamış oldu. Bu tarihlerde Germiyanlılar, Alişiroğlunun kumandasında bugün Yenicekent olan Tripolisi zaptettiler. (1306) böylece Denizlinin Türkleştirilmesi tamamlanmış oldu. 14. yüzyılın ilk yarılarında Denizli arazisinin düzlük kısımlarına İnaçoğulları yerleşmişti. Kuzeydoğusundan Germiyan Beyliği, güneydoğusunda Hamit, güneybatısında Tavas Beyliği bulunuyordu. Şücaeddin Bey bir ara istiklal için harekete geçince, öteden beri Anadolu'da kuvvetli bir birliğin kurulmasını istemeyen İlhanlı hükümdarı Timurtaş, 1327 yılında Denizliye geldi. Şücaeddin Bey, ona itaat etti. Denizli 1366 da bir deprem ile harap olduğu sıralarda, şehir Germiyan hakimiyetine geçmiştir. 1391 yılında Yıldırım Beyazıt Denizli topraklarını Osmanlı Devletine katmıştır. 1402 yılında Timur Ankara Savaşını kazandıktan sonra Denizliye gelmiş, burada bir

süre kaldıktan sonra İzmir yöresini fethetmiş. 1403 yılının ilk aylarında tekrar Denizliye dönerek çadır kurmuştur. Timur bu bölgeyi Germiyanlılara bırakarak ayrılmıştır. Bölge 1411 de bir ara Karamanoğullarının eline geçmişse de 1429 yılında tekrar Osmanlılara bağlanmıştır. 14. yüzyılın ilk yarısında birbirine akraba olan Türkmenler parçalanmış bir halde bulunuyorlardı. **TÜRKMENLERE AİT BEYLİKLER ve KAPLADIKLARI SAHALAR** 1. İnançoğulları Beyliği: Denizlinin kurulduğu düzlükte bulunmaktaydı. 2. Germiyanogulları Beyliği: Honazdan Buldan tarafına kadar uzanan bir alana kurulmuştur. 3. Hamitoğulları Beyliği: Yören Dağı-Bozdağın doğusundaki saha Karaağaç mıntikasına sahiptir. 4. Tavas Beyliği: Babadağın güneyindeki araziye, şimdiki Tavas ve Kale ilçelerinin sahalarını kaplamaktadır. Denizli şehri Osmanlıların hakimiyetine girdikten sonra, yaşantısına sakin bir şekilde devam etmiştir. 1702-1880 yıllarında vuku bulan depremlerde 12 bin kişi ölmüş, o zaman ki Kale civarında bulunan şehir, oturulmayacak hale gelmiştir. Bundan sonra bu şehir daha yukarıya, şimdiki merkezine doğru çekilmiştir. 5. Ladik Beyliği (İnançoğulları): Laodikya şehrinin sürekli harpler ve depremlerle yıkılması üzerine halk, Laodikyanın bağ ve bahçelerinin bulunduğu bugünkü Denizliye gelip yerleşmiştir. Türkler Laodikya adını kısaltarak Ladik şekline sokmuşlar, bu şehirde kurulan beyliğin ismini de Ladik olarak kullanmışlardır. Ladik Beyliğinin kuruluşundan önce Denizli, vali ve komutanlar tarafından idare ediliyordu. Bu vali ve komutanlar arasında, Ladikte eser bırakmış olan sadece Seyfettin Karasungurdur. 30 yıllık valilik ve komutanlığı sırasında Denizli Kalesini, Akhan Kervansarayını, bir çok çeşme, cami, han ve hamamları yaptırmıştır. Karasungurun Şan kuvvetlerine esir düşmesi üzerine, yerine Ladik ve Honaz emiri olarak Sahip Ataoğullarından Tacettin Hasan ve Nasreddin Ali gönderilmiştir. Bunların da Cimri Vakasında ölmeleri üzerine Ladik emirliğine Ali Bey gönderilmiştir. Böylece Sahip Ataoğullarının 1277 tarihine kadar, Ladik ve Honaz emirliğinde kaldıkları anlaşılmaktadır. Sahip Ataoğullarından sonra Ladik, Germiyanogullarına geçmiştir. Fakat halkın Germiyanogullarından Ali Beyi, Gıyaseddin III. Keyhüsre ve şikayeti üzerine, Ladik tekrar Sahip Ataoğullarının yönetimine girmiştir. Sahip Atanın vezirlikten azledilmesi üzerine (1288) Germiyanogulları tekrar Ladiki ele geçirmiş. Ali Şirin kızının oğlu Bedreddin Muradı Ladik emirliğine tayin etmişlerdir. Mollaya sinirlenen Selçuklu sultanı, Ladike

kuvvetli bir ordu yollamış, Murad Beyi esir ederek, başını kesmiş ve Konya Sarayına göndermiştir. Böylece Ladik Beyliği tekrar Sahip Atanın oğullarına verilmiştir. Bu olaylardan sonra Ladikte, Ali Beyin oğlu İnanç Beyi görüyoruz, tarihe Şücaeddin İnanç diye geçen bu zat, Ladikte 50 yıla yakın beylik yapmıştır. Beyliği sırasında adaletli ve iyi idaresi sayesinde halk tarafından sevilmiş, sayılmış; takip ettiği politikayla Ladik beyliğine huzur ve sükun getirmiştir. Bu yüzden güven anlamına gelen inanç unvanı halk tarafından kendisine verilmiştir. Ölümünden sonra yerine oğlu Murat Aslan Bey geçmiştir. Murat Aslan Bey de babası gibi memleketi çok iyi idare etmiş, zamanında Türkçe Fatiha Tefsiri yazılmış, üç çeşit para basılmıştır. Bu paraların birinin üzerinde Murat Beyin adı geçmektedir. Seyyah İbn-i Batuta, Murat Beyi Denizliye gelişinde, bugünkü Denizli Hastanesinin bulunduğu tepedeki sarayında ziyaret etmiştir, seyahatnamesinde bundan bahsetmektedir. Murat Beyin iktidara geçiş ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmiyor. Hatta Murat Beyin mezarına bile rastlanamamıştır. Şimdiki Devlet Hastanesi yakınındaki Murat Dede mezarı olarak halk tarafından rivayet edilen mezarın izine rastlanmamaktadır. Bugün Denizlide Murat Dede adında bir mahalle bulunduğundan, bazı kaynaklara göre bu mezar Ladik beyliği ile ilgi derecesi tespit edilemeyen ve Hisar Savaşında ölen Murat Beye aittir. Murat Aslan Beyden sonra oğlu İshak Bey yerine geçmiş, kendi adına para bastırılmış fakat 1402 de Timur Anadoluyu istila edilince Denizlinin idaresi Germiyoğlu Yakup Beye geri verilmiştir. Ankara Savaşından sonra bütün Anadoluyu ele geçiren Timur bir müddet sonra Kütahya ve Altıntaştan geçip, Ladike gelmiş, mevsimin sonbahar olması sebebiyle karargahını Denizlide kurarak, askerlerini kışlalara göndermiştir. O vakitler Tonguzlu denen Denizlide, askerlerin hastalanması sebebiyle Timur havası ve suyu daha iyi olan, Karcı ve Hisar Köyü sırtlarına çekmiş, Menteşeoğlu Mehmet ile İsfendiyar Bey, Timuru burada ziyaret ederek ona bin at hediye etmişlerdir. Timur bir süre Denizlide kaldıktan sonra Büyük Menderes üzerindeki Timurtaş Köprüsünden geçerek Aydına doğru gitmiş, Aydın ve İzmir seferinden sonra tekrar Denizliye gelerek bir süre daha kaldıktan sonra, Serinhisar yoluyla Denizliden ayrılmıştır. Timurun Denizlideki kalış günlerinde, Germiyoğlu Yakup Bey kendisini ziyaret etmiş, Kütahya ve Denizlinin idaresini üzerine almak için onu ikna etmiştir. LADİKİN OSMANLILARA GEÇİŞİ Ladik,

Germiyanoglu Süleyman Şah idaresindeyken, Osmanlı Devleti gündün güne kuvvetlenip sınırlarını genişletiyordu. Süleyman Şah er geç Osmanlılar tarafından gelecek tehlikeyi sezerek kendini emniyete almak için kızı Devlet Hatunu 1. Muratın oğlu Şehzade Beyazıt'a vererek akrabalık kurmuştur. (1381) Kızına çeyiz olarak verdiği yerler arasında Ladik de vardı. Beyazıt Han Denizlide hamam ve bahçe satın almıştır. Ladik, Ankara Savaşına (1402) kadar Osmanlılarda kalmıştır. Ankara Savaşından sonra Germiyanogullarının hakimiyetine yeniden giren Ladik nihayet yerine geçecek kimsesi bulunmayan Germiyan hükümdarı Yakup tarafından, II. Murata bir vasiyetname ve bütün Germiyan ülkesiyle birlikte verilmiştir. (1428) Böylece Ladik kesin olarak Osmanlı Devletine bağlanmıştır. Ünlü gezgin Evliya Çelebi Denizliye uğramış ve 300 yıl öncesinin Denizlisini şöyle dile getirmiştir; Şehrin çevresinde pek çok akarsular ve göller bulunduğu için bu isim verilmiştir. Yoksa denizden 4 merhale uzaktadır. Kalesi düz yerde dörtgen şeklindedir. Hendeği yoktur, çevresi 470 adımdır, 4 kapısı vardır. Kuzeyinde Boyacılar, doğusunda Semerciler, güneyinde Yeni Camii, batısında Bağlar Kapısı bulunur. Kalede 50 kadar silahlı bekçi vardır ki dükkanları bekler. Asıl şehir kalenin dışında, 44 mahalle ve 3600 evden ibarettir. büyüklü-küçüklü 57 cami ve mahalle mescidi, 7 çocuk mektebi, 6 hamamı, 17 tekkesi vardır. Herkes bağlarda oturduğundan ehil ve ayaları birbirinden kaçmaz. Birbirleriyle akraba gibi olmuşlardır. Halkı beyaz ve mavi feraceler giyer. Pamuğu, pamuk ipliği, beyaz ince sade bezli olup, Anadoluya sevk edilir. Halkın kazancı beyaz Denizli bezidir. KURTULUŞ SAVAŞINDA DENİZLİ 15 Mayıs 1919'de Yunanlılar İzmir'i işgal edince, Denizlide Müftü Ahmet Hulusi Efendinin önderliğiyle Denizli Reddi İlhak Cemiyeti kurulmuştur. Böylece Denizli Kuvayi Milliyesi kısmen teşekkül etmiştir. İlk günlerdeki vatanseverler arasında Müftü Ahmet Hulusi Efendi, Mutasarrıf Faik Öztrak, askerlik şubesi başkanı Albay Tefvik, 57. topçu alay komutanı Hakkı Bey, Polis Komiseri Hakkı Bey bulunuyordu. Bu kişiler Müdafai Hukuk Cemiyetini kurmuşlardır. İlk Menderes Cephesinin karargahı Sarayköyün Dailli (Yakayurt) Köyünde kurulmuştur. Bu cepheye Yörük Ali Efe, Yüzbaşı Ahmet de katılarak cepheyi kuvvetlendirmişlerdir. Daha sonra Demirci Ahmet Efe ve Binbaşı Şükrü Bey de katılarak birlikte cepheyi sevk ve idare etmişlerdir. Cephenin iaşesi ve muhafız teşkilatı Denizlide bulunuyordu. 31 Temmuz 1919'da Nazilli Yunanlılar

tarafından işgal edilince cephe Sarayköy ve Menderesin güneyine çekilmiştir. 12 Temmuz 1919 da Denizli Müdafa-i Hukuk ve Redd-i İlhak Cemiyetleri lağv edilerek Heyet-i Milliye kurulmuştur. Cemiyetin başında Mutasarrıf Faik Bey ile Müftü Ahmet Hulusi Efendi vardır. Heyet ilk toplantısını 18 Temmuz 1919 da yapmış ve bir beyanname yayınlayarak 1300 den 1310 hicri doğumlulara kadar olanları silah altına çağırmışlardır. 4 Eylül 1919 da toplanan Sivas Kongresine seçilen temsilciler şunlardı: Belevili Yusuf Bey, kongrede bulunan diğer temsilciler ise Necip Ali Bey ve Dalamanlızade Mehmet Şükrü Bey idi. Kongrede temsilci olarak Mutasarrıf Müfit Bey seçildi. Bundan sonra yazışmalar Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyeti ile yapılmıştır. 24 Haziran 1920 de Aydın Cephesi bozulunca Yunanlılar Buldanı işgal etmiştir. 4 Eylül 1922 gecesi düşman, Buldan ve havalisinden Alaşehir istikametine kaçarak gitmişlerdir. Denizlinin milli mücadelede gösterdiği kahramanlığı, cumhuriyetimizin kurulmasında büyük bir hissesi bulunmaktadır. Denizlililer ulu önderimizin yüce eserini korumak hususunda hiçbir fedakarlıktan çekinmeyerek ve büyük Atamızı çizdiği esaslar dahilinde şaşmadan, büyük bir ciddiyet ve feragat ile çalışarak erlerine layık ve sadık Türk evlatları olduklarını ispat etmişlerdir. KRONOLOJİ - M.Ö. 5500-3300 Kalkolitik Dönem - M.Ö. 3000-2500 İlk Tunç Çağı - M.Ö. 2500-1200 Orta Tunç Çağı ve Son Tunç Çağı - M.Ö. 1800 Denizlinin Arzava Siyasal Birliği içinde yer alması - M.Ö. 1200 ler Denizli Kavimleri Göçü - M.Ö. 1100 ler Denizli kavimler göçü ile Hitit Devletinin yıkılması - M.Ö. 546 Pers Kralı II. Kyrosun Lidya krallığını ortadan kaldırması - M.Ö. 360 Helespontos, Misya, Lidya ve Kayra satraplarının Pers Merkezi Yetkesine baş kaldırışı - M.Ö. 334 Büyük İskenderin Anadolu seferi ile Denizli yöresinde Pers etkinliğine son vermesi. - M.Ö. 261-253 Sleukos Kralı II. Antiochosun karısı Laodike adına Laodikeiayı kurması. - M.Ö. 188 Roma, Bergama, Selevkoslar arasında barış antlaşmasının yapılması. - 649 Muaviyenin Kıbrıs seferi. - 1070 Türklerin Denizlide ilk kez görülmeleri - 1077 Denizlinin Türkler tarafından fethi - 1097 Denizlinin Bizansın eline geçmesi - 1102 I. Kılıç Aslanın Denizliyi fethi - 1119 Denizlinin yeniden Bizansın eline geçmesi - 1148 Haçlıların Denizliden geçmeleri - 1190 Frederik Barbaros komutasındaki bir Haçlı ordusunun Denizliden geçmesi - 1207 Denizlinin yeniden Türklerin eline geçmesi - 1259 Türkmenlerin, Denizlinin yönetimini ele geçirmeleri - 1288 Denizlinin

Germiyanogulları egemenliğine girmesi - 1300-1368 Denizlide İnançoğulları egemenliği - 1368 Denizlinin yeniden Germiyanogulları egemenliğine girmesi - 1391 Denizlinin Osmanlıların eline geçmesi - 1403 Timurun Denizliyi Germiyanogullarına geri vermesi - 1429 Denizlinin kesin olarak Osmanlı egemenliğine girmesi - 1874 Denizlide ilk rüştiye mektebinin (ortaokul) açılması - 1876 Denizlide ilk belediyenin kurulması - 1879 İzmir-Aydın Demiryolunun Sarayköye dek uzatılmasına ilişkin bir antlaşmanın yapılması - 1883 Yapılan yönetim değişikliği ile Denizlinin Sarayköy, Buldan ve Tavas kazalarının bağlandığı bir sancak haline getirilmesi - 1884 Çal kazasının Denizli sancağına bağlanması - 1888 Acıpayam kazasının Denizli sancağına bağlanması, Sarayköy demiryolu hattının Dinara dek uzatılmasının kararlaştırılması - 1910 Denizlinin Bağımsız Mutasarrıflık haline getirilmesi - 22 Mart 1919 İzmirde toplanan Redd-i İlhak Kongresine Denizliden bir kurulun katılması - 25 Nisan 1919 İstanbul Hükümetinin Şehzade Abdürrahim Efendi başkanlığındaki bir örgüt kurulunu Denizliye göndermesi - 15 Mayıs 1919 İzmirin Yunanlılarca işgali üzerine, Denizlide bir protesto mitinginin düzenlenmesi - 16 Mayıs 1919 Yunan işgalinin protesto edilmesi amacıyla Tavasta da bir miting düzenlenmesi - 17 Mayıs 1919 İşgale karşı Çalda bir miting düzenlenmesi - 29 Mayıs 1919 Denizli Redd-i İlhak Cemiyetinin kurulması - 8 Haziran 1919 Sarayköyde bir Kuva-yi Milliye Cephesinin kurulması - 10 Haziran 1919 Denizlide Heyet-i Milliye'nin ve Sarayköy Cephesinin oluşturulması - 3 Ağustos 1919 İstanbul Hükümetinin Denizlide incelemelerde bulunmak üzere Jandarma Genel Komutanı Ali Kemal Paşayı göndermesi - 7 Ağustos 1919 Denizli Mutasarrıfı Faik Beyin Dahiliye Nezaretine bir telgraf çekerek, Kuva-yi Milliye'nin dağıtılması buyruğunu geri çevirmesi - 18 Ağustos 1919 Denizli delegelerinin Sivas Kongresine katılmak üzere kentten ayrılması - 12 Ocak 1920 Emin Efendi ve Faik Beyin İstanbulda toplanan Meclisi Mebusana Denizli Milletvekili olarak katılması - 21 Haziran 1920 Çopur Musa çetesinin Çivrilili basması - 5 Temmuz 1920 Yunanlıların Buldana ve Çalın bazı köylerine girmesi - 8 Temmuz 1920 Demirci Mehmet Efenin adamlarından Sökeli Ali Efenin Denizlide öldürülmesi - 9 Temmuz 1920 Denizliye giren Demirci Mehmet Efenin, Sökeli Ali Efenin ölümünden sorumlu tuttuğu 60 kişiyi öldürtmesi - 29 Temmuz 1920 Yarbay Nazmi Beyin 57. Tümen Komutanı ve Mutasarrıf vekili olarak

DENİZLİ UYGARLIĞIN BEŞİĞİ

Administrator tarafından yazıldı.

Salı, 10 Ağustos 2004 06:30 - Son Güncelleme Çarşamba, 25 Mart 2009 07:40

Denizliye gelmesi - 18 Ocak 1921 Çivrilin Yunan işgaline uğraması - 1 Nisan 1921 Çivrilin ikinci kez işgale uğraması - 30 Ağustos 1922 Çivrilin Büyük Taarruz neticesinde Yunan işgalinden kurtarılması - 4 Eylül 1922 Buldanın işgalden kurtarılması KAYNAK: Denizli Turizm Envanteri